

away their securities, precious metal, pieces of art, etc.

Apart from it all, Germany fully resigned, with a legal deed, from all property claims as well as from any indemnities, while Slovenia and Croatia have been under a constant pressure in connection with the property of the optants, for which they have been scrupulously paying the indemnity ...

The speaker also pointed out that the thesis about the ethnic cleansing and the "Balkan manners" has been supported even by the moderate Italian politics; in this respect he called our attention to the standpoints of Rocco Buttiglione in the European Parliament and his "appeal" to the President of the Slovene Republic.

If I myself am allowed to make a comparison with the events in our immediate neighbourhood, the exodus of the Istran Italians (or Sudeten Germans, or "Slovene" Germans) seems to me, in a historical perspective and in some aspects, truly comparable with the present course of events in the Balkans. The "Balkan manner" of the exodus can be in the historical perspective seen also in a more instructive way. The exodus of Italians (from Istra and Dalmatia) as well as of Serbs (from Kosovo, Slavonia, Dalmatia, etc.) or German ethnic minorities took place - from historical perspective - only when statesmanly, cultural and political elites of the majority nation that were infatuated with their own superiority abused their minorities as an instrument for their own imperialistic purposes. In the case of our western neighbour, this happened, after World War I, through the annexation of territories densely populated by the Slovenes and Croats and, in World War II, through the aggression on the neighbouring country. The theory, according to which, for example, the colloquial language of the tenuous higher stratum of a littoral town implicitly defines the state allegiance of entire regions had after all led to Mussolini's conviction (he brought the idea to a logical conclusion) that the "righteous Italian border would run along the Dinaric ridge above Dalmatia...". And one of the very well known slogans, according to which "Serbian land spreads in all those places where Serbian graves are", was in effect derived from a very similar standpoint.

All these problems should of course be a matter of the past, a matter of history and historians. And this is why we are happy to expect cooperation by our Italian colleagues, who have been tackling these problems with historical distance and professional responsibility at the same time.

However, the politics of our neighbouring countries (Italy and Austria) is often the reason why even I, a historian, sometimes think about these issues with mixed feelings. The myth about Austria, as the first victim of the Nazi Germany, as well as the myth about the "resistenza" that should cover all stupidities committed by the Italian state in the previous century on its eastern frontier are today showing us, with their political conse-

quences, how short is the way from the historical mythology to the political reality. In the historical profession, the myths can in a moment by far surpass the mere question of "hygiene in this profession" and become a wider or even general social phenomenon or trend. For this very reason it is also us, the Slovene historians, who should be especially concerned with them, not only with our own but also with the foreign ones. Czech historians are probably in a much better position - they are lucky, for example, that their mighty neighbour has faced history in an utterly different way than our neighbours - and this is good for us all.

Vesna Gomezel Mikolič

SLOVENSKI SLAVISTIČNI KONGRES V KOPRU.
5. - 7. oktober 2000.

Kot za večino slovenskih slavističnih kongresov do- slej je tudi za letošnjega, ki je potekal v Kopru od 5. do 7. oktobra v organizaciji Slavističnega društva Slovenije in Slavističnega društva Koper, bila značilna množič- nost, tako z vidika predavateljev in drugih sodelujočih kot obiskovalcev. To je v uvodnem nagovoru in iz- črpnem poročilu o delu Slavističnega društva Slovenije v zadnjem letu poudaril tudi dosednji predsednik tega društva dr. Zoltan Jan, ki je bil na občnem zboru pred začetkom kongresa po dveletnem mandatu razrešen te funkcije in na čigar mesto je bil izvoljen dr. Marko Je- senšek s Pedagoške fakultete v Mariboru. Tako je na zborovanju sodelovalo kar 48 referentov, od tega 23 doktorjev znanosti; na številnih prizoriščih, kjer so po- tekale različne dejavnosti zborovanja, in sicer v Kristalni dvorani Hotela Koper, koprskem gledališču, Osrednji knjižnici Srečka Viharja, knjigarni Libris, galeriji Loža, v prostorih Italijanske skupnosti, Kosmačevi hiši v Piranu in še kje, ter na strokovnih popotovanjih po koprskem mestnem jedru, zaledju Slovenske Istre, Krasu in Tržaškem pa je bilo vedno dovolj obiskovalcev.

V uvodnem delu sta zbrane goste poleg dr. Zoltana Jana pozdravila tudi koprski župan Dino Pucer, ki se je s kratkim nagovorom v narečju lepo zljil z eno izmed osrednjih tem letošnjega kongresa, in dr. Lucija Čok, tedanja direktorica ZRS Koper in v.d. dekanice fakultete za humanistične študije v Kopru. Podelili so tudi na- grade Slavističnega društva Slovenije, ki so jih za svoje zaslužno delo na področju slovenistike prejeli: dr. Agnie- szka Bėdkowska-Kopczyk, dr. Mihaela Koletnik, prof. Marija Končina, prof. Vinko Omerzel in prof. Magda Stražišar. Za častne člane društva pa so razglasili: akad. prof. dr. Janka Kosa (ki se sicer na imenovanje ni odzval in ga v Koper ni bilo), prof. Silva Faturja, prof. Janeza Gradišnika in prof. dr. Zinko Zorko. Po uvodnem pre- davanju akademika prof. dr. Borisa Paternuja o pogledih

na Prešerna, s katerim se je tudi slavistični kongres navezal na praznovanje Prešernovega leta, se je začel strokovni del s predstavitvami referatov.

Osrednje teme so bile tokrat deloma povezane s primorskim prostorom, kjer je letošnji kongres tudi potekal; tako je bil popoldan prvega dne posvečen literarnozgodovinskim in literarnokritičnim razpravam o Cirilu Kosmaču in razvoju povojne slovenske proze, ves drugi dan pa sodobni slovenski narečni poeziji. Če naj se na tem mestu omejimo na poudarke le nekaterih referatov o Kosmaču in njegovem delu, naj po Silvu Faturju opozorimo na prezrti roman Pomladni dan, kjer se izjemno tesno prepletata realizem in modernizem, in sicer v digresijah, asociativni pripovedni tehniki in notranjem monologu. Dr. Silvija Borovnik je izpostavila ironijo in humorno perspektivo, s katero Kosmač prenaša običajno melanholijo socialnega realizma. Jasna Čebtron pa je predstavila specifičen razvoj Kosmačevih pripovednih oseb, za katerega je značilno, da avtor socialne marginalce iz svojih zgodnjih novel preoblikuje v nosilce nove senzibilnosti in se zato poznejša kratka proza odmakne od realizma v fantastiko. Prav v tem lahko iščemo, po mnenju Čebtronove, vzporednice Kosmačevega dela z deli Marjana Tomšiča.

V razpravah o sodobni slovenski narečni poeziji so poleg teoretskih pogledov na narečno poezijo nasploh, ki naj bi jo vrednotili z enakovrednimi merili kot poezijo v knjižnem jeziku, in sicer tako s stališča estetskih kriterijev kot jezikovnih inovacij, pri tem pa ločevali različno raven narečnosti besedil (npr. referat dr. Jožeta Pogačnika, dr. Marije Stanonik), bili podani tudi prikazi narečne književnosti v posameznih slovenskih pokrajinah. Z več referati so bile predstavljene prekmurska, beneškoslovenska in tudi istrska narečna književnost, pri čemer gre poudariti, da so zadnje poleg dr. Rade Cossutta, ki je analizirala narečno poezijo Alferije Bržan, predstavljali tudi ustvarjalci in raziskovalci hrvaške narečne književnosti v Istri (npr. Milan Rakovac).

Vzporedno s predavanji pa sta v dopoldanskem delu potekali dve, v popoldanskem času pa ena okrogla miza, in sicer na teme, pomembne tudi za širšo, ne le slovenistično strokovno javnost, zato bi morda v prihodnje kazalo na takšne okrogle mize povabiti tudi širši krog zainteresiranih. Prav gotovo je bila izredno dragocena razprava, ki jo je odprla okrogla miza ob dvesto izdanih zvezkih zbirke Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, ki je potekala pod vodstvom Jožeta Faganela in ob pomoči koordinatorice Raške Kim in katere se je udeležila vrsta uglednih slovenskih akademikov. Dr. Jože Toporišič je polemčno zastavil vprašanje o izboru Kocbekovih del in opozoril na problematiko kriterijev izbora sodobnih avtorjev, ki jih bo potrebno še izoblikovati. Na ostalih okroglih mizah se je razpravljalo o pomenu tekmovanja v znanju materinsčine za Cankarjevo priznanje (pod vodstvom Vlada

Pirca, s koordinatorico Danico Filipčič) ter slovenskega šolskega slovarja (pod vodstvom dr. Petra Weissa, s koordinatoricama dr. Majdo Kaučič Baša, Elen Slavec).

Kot je za slavistične kongrese že običajno, smo tudi tokrat lahko prisluhnili predstavitvi strokovnih publikacij s področja slovenistične stroke (med njimi tudi interdisciplinarne revije Annales), ki pa se je zaradi številnih sodelujočih zelo zavlekla in je občinstvo dvorano množično zapuščalo. Kot je v svojem uvodnem nagovoru duhovito omenil dr. Zoltan Jan, so najbrž res že daleč časi, ko si lahko imel vso slovenistično literaturo pod nadzorom, zato bi bilo najbrž smiselno to že tradicionalno dejavnost slovenističnih zborovanj razdeliti na dva dela oziroma razmisliti o kakšni drugačni organizacijski obliki.

Številčna udeležba pa je bila vse prej kot moteča na ekskurzijah, na katerih so slaviste prijazno sprejeli domačini iz zaledja Slovenske Istre, slovenskih vasi na Tržaškem in Kraševci iz Štanjela, Tomaja in Sežane. Od ostalih spremljevalnih dejavnosti naj zaradi tesne povezave z osrednjima temama kongresa izpostavimo še literarni večer narečne poezije s tremi koprskimi pesnicami Alferijo Bržan, Neldo Štok Vojska in Danilo Tuljak Baldi ter srečanje v Kosmačevi hiši v Piranu. Na prvem je Bržanova prepričala publiko, da je lahko narečje jezik avtentične literature, drugi dve avtorici pa sta jo s svojo narečno poezijo, kjer se narečje pojavlja kot stilistično sredstvo, uspeli spraviti v smeh. Ob obisku Kosmačeve hiše je udeležence sprejela ravnateljica piranske knjižnice Oriana Košuta; poudarila je, da je hiša

Slovesni začetek Slovenskega slavističnega kongresa v Kopru, 5. oktobra 2000. V prvi vrsti z leve proti desni sedijo: koprski župan Dino Pucer, prof. dr. Breda Pogorelec in predsednica Slavističnega društva Koper Jasna Čebtron (arhiv Slavističnega društva Koper). Inaugurazione solenne del convegno degli slavisti sloveni a Capodistria, il 5 ottobre 2000. In prima fila da sinistra a destra: Dino Pucer (sindaco di Capodistria), prof. dr. Breda Pogorelec e Jasna Čebtron (preside della Società degli slavisti di Capodistria) (archivio della Società degli slavisti di Capodistria).

pomemben kulturni spomenik, ki žal uradno takega statusa (še) nima, obenem pa je to prostor, kjer nastajajo pomembna literarna dela sodobnih slovenskih piscev, kot sta Drago Jančar in Tomaž Šalamun.

Spričo številnih temeljnih in spremljevalnih dejavnosti je bil slovenski slavistični kongres v Kopru z organizacijskega vidika vse prej kot lahek posel. Pri tem gre poleg številnim sodelavkam članicam Slavističnega društva Koper največja zasluga predsednici tega društva Jasni Čebtron in seveda že večkrat omenjenemu nekdanjemu predsedniku Slavističnega društva Slovenije dr. Zoltanu Janu. Prav tako pa kongres ni v ničemer zaostajal niti po vsebinski plati in udeleženci, predvsem učitelji, so kongres prav gotovo zapuščali z novimi spodbudami za delo v razredu. Poleg tega pa so odšli obogateni s spoznanjem, da Koper, Slovenska Istra in celoten slovenski primorski prostor ponujajo tudi slavistu neizmerno veliko iztočnic za poglobljene raziskave ali zgolj kontemplativen razmislek.

Tomo Šajn

DRUŠTVO ZA KRAJEVNO ZGODOVINO IN KULTURO ILIRSKA BISTRICA.

Pet števk zbornika Bistriški zapisi

Delovanje društva

Društvo za krajevno zgodovino in kulturo (v nadaljevanju DKZK) Ilirska Bistrica je nastalo v prvi polovici sedemdesetih let kot Sekcija za krajevno zgodovino in kulturo pri tedanji občinski konferenci SZDL Ilirska Bistrica. Pozneje se je iz sekcije spremenilo v samostojno kulturno društvo, ki deluje v okviru Zveze kulturnih društev Ilirska Bistrica. Društvo je na enem izmed občnih zborov sprejelo sklep, da postane kolektivni član Zgodovinskega društva za južno Primorsko s sedežem v Kopru. V društvo je vključenih kakih 30 članov, javnih prireditev pa se udeležuje večje število ljudi.

Prvi in dolgoletni predsednik Sekcije oziroma poznejšega DKZK je bil Franc Munih, učitelj zgodovine in dolgoletni ravnatelj nižje gimnazije ter pozneje osnovne šole Dragotina Ketteja v Ilirski Bistrici. Munih je ob številnih priložnostnih zapisih in brošurah, katerih soavtor in urednik je bil dolga leta, prispeval dragoceno gradivo za preteklost krajev na Bistriškem. Bil je namreč sodelavec I. knjige Krajevnega leksikona Slovenije, ki ga je izdala Državna založba leta 1968, uredil pa Roman Savnik. V tem delu je Munih prispeval splošni uvodni pregled občine Ilirska Bistrica ter bil obenem avtor velikega števila gesel za več kot 60 naselij bistrške občine.

Njegovo sodelovanje pri Krajevem leksikonu Slovenije je porodilo zamisel, da bi v Ilirski Bistrici ustanovili društvo, ki bi se ukvarjalo z raziskovanjem preteklosti in

hkrati z objavljanjem zbranega gradiva. Z ustanovitvijo omenjene sekcije so bili postavljeni temelji bodočega DKZK, ki si je zastavilo nekaj temeljnih programskih nalog. Le-te pa bolj ali manj uspešno uresničuje že več kot 25 let. Naštejmo le nekatere najpomembnejše:

- a. zbiranje gradiva, materialnih in pisnih virov za zgodovino bistrške občine
- b. postavljanje spominskih plošč znanim osebnostim in tudi dogodkom iz bistrške preteklosti
- c. organizacija predavanj in okroglih miz o krajevni pa tudi širši slovenski zgodovinski tematiki
- d. izdajanje interdisciplinarnega zbornika, ki so ga že na začetku poimenovali Bistriški zapisi
- e. z javnimi oziroma odprtimi pismi opozarjati primorsko in slovensko javnost na nepravilna poimenovanja in predstavljanja preteklosti krajev na Bistriškem
- f. pridobiti prostore za ureditev krajevne muzejske zbirke

K temu naj dodamo še odločitev, ki jo je izvršni odbor DKZK sprejel leta 1993, da bo ob Bistriških zapisih začel izdajati še posebno zbirko z naslovom Ilirske teme, ki naj prinašajo tematska, po možnosti pa celo monografska dela s področja zgodovinske in druge družboslovne tematike. V 20 letih je DKZK izdal pet števk Bistriških zapisov in dve deli iz zbirke Ilirske teme. Preden bomo nekoliko podrobneje predstavili obe društveni ediciji, naj poudarimo, da so člani DKZK v teh letih sodelovali kot avtorji, soavtorji ali uredniki pri pisanju številnih priložnostnih knjig in brošur, ki so jih izdajala kulturna in druga društva v bistrški občini ob različnih jubilejih in drugih priložnostih. Takšnih del je bilo v preteklih treh desetletjih izdanih zelo veliko.

DKZK pa je postavilo in javno predstavilo tudi številne spominske plošče znanim ljudem in dogodkom iz preteklosti pod Snežnikom. Naj jih naštejemo vsaj nekaj: spominska plošča pomembnemu primorskemu politiku 19. stoletja dr. Karlu Lavriču na gradu Prem v Brkinih, spominska plošča tigrovcu Viktorju Bobku, na smrt obsojenem na II. tržaskem procesu leta 1941, plošča, posvečena ustanovitvi prve bistrške čitalnice leta 1864, plošča na grobu pesnice Makse Samsa, plošča dr. Ivana Lahu, spominska plošča na pročelju samostana sester Notre-Dame v Trnovem, kjer je po kapitulaciji Italije, do konca vojne, delovalo več vrst šol s slovenskim učnim jezikom. Kot zadnjo pa je DKZK odkrilo ploščo pesniku, prevajalcu in esejistu Bogomilu Faturju na njegovi rojstni hiši na Premu. Ta zapis pa seveda ne omogoča pregleda številnih javnih prireditev, okroglih miz in predstavitev zgodovinskih in družboslovnih del, ki jih je DKZK organizirala v teh letih. Omeniti bi veljalo javno zahtevo društva, naj reki Reki (Timavi) ne dajejo umetnega imena Notranjska (sic) Reka, ker je to ime vsiljeno in za ljudi, ki živijo ob njenem 45 kilometrov dolgem toku, nesprejemljivo. Javna opozorila in zahteve so zalegle, saj skorajda ni več posameznikov, ki bi v javni besedi še vedno uporabljali ime Notranjska Reka.